

[REDACTED]

# MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701  
2500 ES 's-Gravenhage

**Aan:**  
- Zie verzendlijst

Telefoon 070 - 3 18 81 88  
Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/1428	28 juni 1994

**Onderwerp:** Joegoslavië: recente ontwikkelingen  
(nr 27/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst  
voor deze,  
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[REDACTED]  
[REDACTED]  
Kolonel - KLu

**Bijlagen**  
één (1)

**Bezoekadres**  
Kalvermarkt 28  
's-Gravenhage

**Doorkiesnummer**  
070 - 3 18 66 34

**Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden**

[REDACTED]

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/1428 d.d. 28 juni 1994

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten  
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst  
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken  
t.a.v. plv DGPZ**

INTERN:

HMID ✓  
HACIV t.a.v. BCI ✓  
HAI ✓  
HMA ✓  
CIC ✓  
Archief

**Bijlagen  
één (1)**

**Bezoekadres  
Kalvermarkt 28  
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer  
070 - 3 18 66 34**

**Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden**

[REDACTED]

**ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE**

27/94

(Afgesloten 281400 JUN 1994)

**Bosnië-Herzegovina**

De voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, Krajisnik, heeft gesteld dat het voor de Bosnische Serviërs onaanvaardbaar is wanneer bepaalde steden tot "grijze zones" zouden worden uitgeroepen. Eveneens verzet hij zich tegen het opdelen van bepaalde steden. Zoals bekend beoogt de internationale bemiddelingsgroep een aantal plaatsen die door de Serviërs bezet en etnisch gezuiverd zijn maar door de Moslims worden opgeëist, als "grijze zones" vooralsnog onder VN-bestuur te stellen. Door een dergelijke regeling zou mogelijkerwijs een compromis over de territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina tussen de Serviërs enerzijds en de Moslims en Kroaten anderzijds binnen bereik kunnen komen. Opmerkelijk is de kritiek van Krajisnik op het eventueel delen van bepaalde steden. Hij lijkt hiermee in te gaan tegen een suggestie van zijn president Karadzic, die vorige week had voorgesteld Sarajevo tussen Moslims en Serviërs op te delen. Er waren in het verleden vaker aanwijzingen voor onenigheid tussen Karadzic en Krajisnik, die geldt als een potentieel rivaal van Karadzic. Overigens heeft Karadzic de afgelopen weken ook aanspraak gemaakt op geheel Sarajevo in ruil voor territoriale concessies aan de Moslims.

De Bosnische VN-ambassadeur Sacirbey heeft zich recentelijk verzet tegen de opvatting dat opheffing van het embargo op wapenleveranties aan zijn regering zou leiden tot een intensivering van de gevechten in Bosnië-Herzegovina. Sacirbey verwacht juist een spoedige beëindiging van de strijd als gevolg van zo'n besluit, omdat een "rechtvaardige oplossing van de problemen" dan binnen bereik zou komen. Overigens gaf Sacirbey impliciet toe dat de Moslims ook nu al het embargo ontduiken; hij onderstreepte dat zijn regering het embargo als illegaal beschouwt, omdat dit het legitieme recht op zelfverdediging doorkruist. Sacirbey stelde dat de Moslims zich gedwongen zien hulp te zoeken daar waar deze aangeboden wordt. Hij ontkende dat deze hulp uitsluitend uit islamitische landen afkomstig is.

Op 23 juni zijn de parlementen van Bosnië-Herzegovina en van de Bosnisch-Kroatische Federatie bijeen gekomen om zich uit te spreken over een regering van die Federatie. Deze bestaat uit tien Moslims en zes Kroaten en staat onder leiding van premier Silajdzic, die ook de Bosnische regering leidt. Voorlopig zullen beide regeringen naast elkaar blijven bestaan. In ieder geval is voorzien in een overgangperiode van zes maanden, die kan worden uitgebreid tot twaalf maanden. In de jongste berichten is er sprake van dat de Bosnische regering haar activiteiten pas zal stopzetten wanneer een vredesverdrag is ondertekend dat geheel Bosnië-Herzegovina omvat. Deze regeling houdt mede verband met het voortdurende wantrouwen tussen beide partijen. Om die reden was ook de gezamenlijke bijeenkomst van de parlementen reeds enkele malen uitgesteld.

De opperbevelhebber van de Bosnische strijdkrachten, Delic, heeft naar aanleiding van de formele oprichting van de Federatie gesteld dat er nu een nieuwe fase in de Bosnische oorlog kan beginnen. In de visie van Delic zijn er nu voor gecombineerde Moslim-Kroatische eenheden in plaats van een verdedigingsoorlog

[REDACTED]

mogelijkheden om een "bevrijdingsoorlog" te voeren, waarin deze eenheden het militaire initiatief naar zich toe trekken. Deze uitspraak onderstreept dat de Moslims zich in staat achten de militaire situatie in sommige gebieden in hun voordeel om te buigen. De uitspraak van Delic kan ook gezien worden als een uitnodiging aan de Kroaten tot een dergelijke gezamenlijke inspanning.

De Kroaten hebben zich met betrekking tot militaire samenwerking met de Moslims tot dusverre terughoudend opgesteld. De Kroaten willen, zoals reeds eerder gemeld, met name verhinderen dat deze samenwerking leidt tot invloed van Moslimtroepen in "Kroatische" gebieden. In dit opzicht is het significant dat het parlement van de Bosnisch-Kroatische gebieden heeft aangekondigd in het federale parlement te zullen streven naar een verregaande decentralisatie van de krijgsmacht en het politie-apparaat van de Federatie. Kennelijk heeft ook deze maatregel tot doel te verzekeren dat alleen Kroatische militairen en politiefunctionarissen in de Bosnisch-Kroatische gebieden dienst doen.

Vermeldenswaard zijn aanwijzingen voor een ingrijpende reorganisatie van de Bosnisch-Kroatische strijdkrachten (HVO). Deze lijkt met name bedoeld om de structuur van de HVO meer in overeenstemming te brengen met die van de strijdkrachten van het aangrenzende Kroatië. Dit zou een voor de hand liggende stap zijn in de gelijkschakeling van de Bosnisch-Kroatische gebieden met Kroatië zelf; zo gebruiken deze gebieden reeds het Kroatische staatswapen en de Kroatische munteenheid. Deze ontwikkeling wijst er eens te meer op dat het in de bedoeling van de Kroaten ligt op termijn, wanneer de politieke en militaire situatie dit toelaat, de feitelijke aansluiting van de Bosnisch-Kroatische gebieden bij Kroatië zelf te bewerkstelligen. De genoemde reorganisatie lijkt op gespannen voet te staan met de eerdere overeenkomst van de Bosnische Kroaten met de Moslims om een gezamenlijke krijgsmacht te vormen.

Uit de omgeving van Gornji Vakuf (centraal-Bosnië) wordt door leden van de EU-waarnemersmissie een toename in het aantal pogingen tot "etnische zuivering" gemeld. Opmerkelijk is dat deze incidenten deels worden toegeschreven aan jonge Kroaten, die huizen van Moslim-families in brand steken. Deze melding onderstreept dat er wrijvingen tussen beide bevolkingsgroepen bestaan. Gornji Vakuf zou in de Federatie deel uitmaken van een gemengd Moslim-Kroatisch kanton.

Volgens onbevestigde berichten heeft onlangs een ontmoeting plaatsgevonden tussen de Kroatische plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken Senader, de voormalige president van Herceg-Bosna (de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina) Boban, en de minister van Buitenlandse Zaken van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) Babic. De geheime bespreking zou in Hongarije hebben plaatsgevonden en met name de politieke toekomst van de Posavina-corridor hebben betroffen. Indien bevestigd, is dit bericht uiterst opmerkelijk. In het verleden hebben reeds herhaaldelijk geheime, informele besprekingen plaatsgevonden tussen Serviërs en Kroaten, onder meer ook over de toekomst van Bosnië-Herzegovina. Deze gebeurtenissen gaven destijds aanleiding tot speculaties dat de regeringen van Servië en Kroatië in hoge mate overeenstemming hadden bereikt over een onderlinge opdeling van Bosnië-Herzegovina.

Opmerkelijk is echter dat dit onderwerp zou zijn besproken met een functionaris uit de Krajina. In dit verband verdienen recente geruchten vermelding dat Serviërs en Kroaten onderhandelen over verbreding van de Posavina-corridor in ruil voor het opgeven van tenminste een deel van West-Slavonië (UNPA-west) door de Kroatische Serviërs. Denkbaar is dat een dergelijke uitruil inderdaad onderwerp

[REDACTED]

van gesprek is geweest in Hongarije. Enerzijds is het niet in het strategische belang van de Kroaten om het gebruik van de Posavina-corridor door de Serviërs te vergemakkelijken, omdat daardoor de mogelijkheden voor (militaire) bevoorradings van de Serviërs in de Krajina worden vergroot. Anderzijds zou herstel van het Kroatische gezag over (een deel van) west-Slavonië een aanzienlijk diplomatiek succes betekenen voor de Kroatische president Tudjman, hetgeen zijn binnenlandse populariteit ten goede zou komen.

Overigens zal de gemelde diplomatieke activiteit van Boban ook het wantrouwen onder de Kroaten in centraal- en noord-Bosnië in de uiteindelijke intenties van de Kroatische regering aanwakkeren. Boban is een prominent vertegenwoordiger van de zogenaamde "Herzegovina-lobby" in de Kroatische politiek, die met name groot belang hecht aan de vorming van een "Groot-Kroatië" uit Kroatië zelf en het zuiden van Bosnië-Herzegovina, ook wanneer dit ten koste zou gaan van de Kroatische bevolkingsgebieden elders in die republiek. Het eerdere ontslag van Boban als president van de Bosnisch-Kroatische republiek hield verband met het feit dat hij samenwerking met de Bosnische Moslims afwees. Dat hij nu toch nog, en met kennelijke instemming van het Kroatische bewind, diplomatieke activiteiten ontplooit, lijkt te onderstrepen dat Kroatië geen afstand wil nemen van de doelstelling van de Herzegovina-lobby.

Het Bosnisch-Servische parlement heeft onlangs besloten tot de vorming van grote, snel verplaatsbare militaire eenheden. Dit besluit is gebaseerd op het feit dat deze strijdkrachten weliswaar een overschot hebben aan zware wapens, maar een tekort aan infanterie ten opzichte van met name de Bosnische Moslims. Op grond daarvan vrezen de Serviërs dat de Moslims, die bovendien de afgelopen tijd hun uitrusting aanzienlijk hebben verbeterd, op sommige plaatsen in staat zullen zijn de Servische posities te doorbreken. De te vormen snel verplaatsbare eenheden moeten dit verhinderen. Het grootste probleem daarbij zal echter blijven dat de Bosnisch-Servische eenheden primair bestaan uit relatief kleine groepen, die vooral worden ingezet in de omgeving van hun woonplaats. Het is twijfelachtig of dergelijke militairen zullen willen worden ingezet op relatief grote afstand van hun woonplaats. Bovendien kan de vorming van dergelijke grote, snel verplaatsbare eenheden naar verwachting alleen met succes worden afgerond met behulp van buitenaf, vermoedelijk van de "Joegoslavische" strijdkrachten.

In dit verband is vermeldenswaard dat er aanwijzingen zijn voor het bestaan van een veerverbinding over de rivier Drina die de grens vormt tussen "Joegoslavië" en Bosnië-Herzegovina. Dit is opmerkelijk, omdat er een aantal vaste en onbeschadigde bruggen over de Drina bestaan. Aangezien het gemelde veer zich bevindt in een onherbergzaam gebied, is denkbaar dat het hier een smokkelroute betreft. Het is echter ook allerminst uitgesloten dat de "Joegoslavische" strijdkrachten langs deze verbinding clandestiene militaire steun verlenen aan de Bosnisch-Servische strijdkrachten.

Volgens VN-functionarissen neemt het aantal schietincidenten rond Sarajevo weer toe. Hiervoor stellen zij met name scherpschutters van de Moslim-strijdkrachten verantwoordelijk. In het verleden droegen juist de Serviërs in meerderheid schuld aan dergelijke beschietingen. Deze melding geeft eens te meer aan dat de Moslims weinig belang hechten aan een duurzame stabilisering van de status quo rond Sarajevo en beogen de Serviërs onder druk te houden.

Er zijn aanwijzingen dat leden van de Kroatisch-Servische strijdkrachten als huurling dienst doen in de eenheden van het voormalige Bosnische presidiumlid

[REDACTED]

Abdic, die in de westelijke Bosnische enclave rond Bihac strijd leveren tegen Bosnische regeringsstrijdkrachten. In "Joegoslavische" persberichten wordt gesteld dat dergelijke militairen, overigens zonder hun dienstverband in de Kroatisch-Servische eenheden op te geven, tegen betaling in harde valuta voor korte periodes (tien dagen) dienst doen in de krijgsmacht van Abdic. Uit de geciteerde artikelen blijkt dat onder de Bosnisch-Servische eenheden irritatie is ontstaan over het feit dat Abdic ook uit Servische bronnen wapens aanschafft. Deze wapens zouden in sommige gevallen in handen zijn gekomen van Bosnische regeringstroepen. Daardoor zouden in tenminste één geval Bosnisch-Servische eenheden zijn bestreden met wapens die door Abdic waren aangeschaft in de wapenfabriek in Banja Luka en vervolgens waren verworven door Moslim-eenheden elders in Bosnië-Herzegovina. Deze meldingen zijn zeker geloofwaardig. Er waren reeds vele aanwijzingen dat, niet alleen in Bihac maar ook elders in Bosnië-Herzegovina en Kroatië, economische belangen de doorslag hebben gegeven bij wapentransacties.

### Kroatië

De Kroatische vicepremier Seks heeft op een recente openbare vergadering van de afdeling van de regeringspartij HDZ in Gospic gesteld dat de eerste prioriteit van de partij de bevrijding van de bezette gebieden in Kroatië is. De tweede prioriteit zou politieke eenheid van het Kroatische volk zijn. De eerste opmerking vormt een pleidooi voor offensieve militaire operaties tegen de Serviërs in de Krajina. Deze uitspraak bevestigt eerdere speculaties dat de HDZ in toenemende mate nationalistische thema's wil aanroeren om de loyaliteit van het Kroatische volk te behouden nu vervroegde verkiezingen tot de mogelijkheden behoren. De tweede uitspraak van Seks is minder eenduidig. Zij kan bedoeld zijn als een oproep tot eenheid en als zodanig eveneens verband houden met de parlementaire spanningen. Meer voor de hand ligt echter dat Seks zinspeelt op de vorming van een groot-Kroatische staat, met inbegrip van de "Kroatische" gebieden in Bosnië-Herzegovina. Seks is afkomstig uit Osijek, aan de grens van UNPA-oost, en geldt als exponent van de meest nationalistische stroming binnen de HDZ.

UNPROFOR heeft een onderzoek ingesteld naar de dood van een VN-militair ten gevolge van een mijnexplosie in UNPA-noord vorige week. Daarbij bleek dat in gebieden die van mijnen waren gezuiverd, nieuwe mijnen zijn geplaatst. In het betreffende onderzoek werd geen vermoeden geuit wie hiervoor verantwoordelijk was. Naar aanleiding van een explosie bij een verblijfplaats van VN-politiefunctionarissen (UNCIVPOL) in dezelfde regio werd evenwel gesteld dat de Kroatisch-Servische strijdkrachten kennelijk bewust pogingen doen om VN-functionarissen uit de omgeving te verdrijven. Op zich is dit opmerkelijk. Zoals Kroatische functionarissen herhaaldelijk hebben onderstreept, draagt de aanwezigheid van VN-personeel in de Krajina bij aan het behoud van de status quo in Kroatië, met name omdat het de speelruimte voor offensieve operaties verkleint. Kennelijk willen de Kroatische Serviërs met het traineren van de mijnopruiingsoperatie, een van de bepalingen van het recente bestand inzake de Krajina, voortgang in de besprekingen met de Kroaten blokkeren.

### Servië/Montenegro

In de "Joegoslavische" pers is gemeld dat een onlangs gepensioneerd generaal, Domazetovic, is benoemd tot militair adviseur van de president van de Krajina, Martić. Ook de voormalige bevelhebber van de Joegoslavische luchtmacht, Stevanovic, zou op het punt staan benoemd te worden tot Chef Staf van de strijdkrachten van de Krajina. Beide benoemingen worden gepresenteerd als een indicatie van een groeiende onvrede onder "Joegoslavische" militairen. Domazetovic en Stevanovic zijn exponenten van de stroming in de "Joegoslavische" strijdkrachten

[REDACTED]

die van mening is dat de modernisering van de strijdkrachten wordt bedreigd doordat defensie onvoldoende middelen ter beschikking worden gesteld. Zij zijn ook van mening dat de Serviërs ten onrechte als enigen verantwoordelijk worden gesteld voor de oorlog(en) in het voormalige Joegoslavië en zijn voorstander van een directe militaire interventie ten gunste van de Kroatische en Bosnische Serviërs. De dreigementen van de NAVO met luchtaanvallen op Serviërs rond Sarajevo en Gorazde werden door hen als een provocatie beschouwd. Vooralsnog zijn er geen indicaties dat de onvrede over bovengenoemde kwesties een zodanige omvang heeft bereikt dat de "Joegoslavische" strijdkrachten zich daadwerkelijk zullen keren tegen de door de politieke leiding uitgezette lijn. Anderzijds moet niet worden uitgesloten dat meerdere van hen zich daadwerkelijk aansluiten bij de Bosnisch- of Kroatisch-Servische strijdkrachten.

Naar verluidt neemt het aantal zwarthandelaren in harde valuta in Servië weer toe. Slechts in de grote steden Belgrado en Nis zouden hun activiteiten nog worden beperkt door het optreden van de politie. Indien bevestigd, wijst deze melding erop dat de stabiliseringsmaatregelen van de Servische regering begin dit jaar om de hyperinflatie te beteugelen, hun effect beginnen te verliezen. Enkele maanden was er nauwelijks sprake van inflatie en waren er aanwijzingen voor een voorzichtig herstel van de industriële produktie. Naar verluidt is de "zwarte" waarde van de dinar, die gekoppeld was aan die van de Duitse Mark, inmiddels 20% lager. Vanuit economisch oogpunt bezien bestond er grote twijfel over de duurzaamheid van de positieve tendensen, aangezien voor de begrotingsuitgaven (met name Defensie) op langere termijn nauwelijks dekking was gevonden.

#### Conclusie/voorzicht

Noch de Bosnische Serviërs, noch de Moslims geven enige indicatie dat zij bereid zijn tot een compromis dat een einde moet maken aan de Bosnische burgeroorlog. De Moslims ontlenen aan de vorming van een Federatie met de Bosnische Kroaten de hoop dat (gezamenlijke) militaire operaties tegen de Serviërs, bedoeld om de Servische veroveringen terug te draaien, tot de mogelijkheden behoren. Het optreden van de Kroaten wijst er echter op dat zij de samenwerking met de Moslims willen beperken om de invloed van de Moslims in de "Kroatische" gebieden te minimaliseren.

Er zijn aanwijzingen voor het bestaan van een veerverbinding tussen Servië en Bosnisch-Servisch gebied. Denkbaar is dat het een clandestiene aanvoerlijn betreft van (mogelijk militair) materieel aan de Bosnische Serviërs.

Ook in Kroatië blijft sprake van spanningen en is een politieke oplossing van de tegenstellingen inzake de Krajina op korte termijn niet in zicht.